

Arrimaha Sharciga Qoyska Muhaajirka, Qaxootiga iyo Haweenka Aan Sharci Lahayn

SOM 008/2017



Dhammaan Haweenka.
Hal Sharciga Qoyska ah.
Ogow Xuquuqdaada.

flew Family Law
Education for Women
Women's Right to Know

fodf Femmes ontariennes et
droit de la famille
Le droit de savoir

Arrimaha Sharciga Qoyska Muhaajirka, Qaxootiga iyo Haweenka Aan Sharciga Lahayn

Buuggan macluumaadka waxaa loogu talagalay inuu fahmitaan aasaadi aha kaa siiyo arrimaha sharciga. Maaha wax lagu bedeli karo caawsimaada iyo talada sharci ee qof loogu talagalay. Haddii aad la tacaalayso arrimaha sharci qoys, laguuguma talalinayo inaad sidaad ugu suurtoogalsan u fahanto ikhtiyaaradaada ama si aad u dhawro xuquuqdaada. Macluumaad intaas dhaafsiisan oo ku saabsan sida loo helo ama lacag looga bixiyo qareenka sharciga qoyska, eeg buugga macluumaadka ee ku saabsan "Caawimaad u Helista Qoyskaaga Dhibaataada Sharciga". Sidoo kale waxa laga yaabaa inaad u baahato inaad milicsato webinaaradayada oo ku saabsan "Raadinta Garyaqaanka Sharciga Qoyska" iyo arrimaha ku saabsan socdaalka. Dhammaan tabaha iyo xeeladaha wax la iskaga dabari karo waxay ku jiraan barta shabakadayada www.onefamilylaw.ca.

Burburka qoysku waa waqti adag oo werwer leh. Haddii adigu ama lamaanahaagu aad Canada ka soo gasheen wadan kale, waxaa laga yaabaa in carqalado sharciga qoyska iyo socdaalka labadooduba ay ku soo wajahaan marka xidhiidhkiinu uu dhammaado. Tusaale ahaan, waxaa suurtoagal ah inaad go'aan ka gaadho waxyaalaha ku saabsan taageerada maaliyadeed, sidii aad u maareeyn lahayd carruurtaada ood u kala qaybin lahayd hantida qoyskaaga. Haddii aanad ahayn muwaadin Canadian ah, xuquuqdaada socdaalka ayaa laga yaabaa in lala xidhiidhiyo lamaanahaaga ama xubnaha kale ee qoyskaaga. Waxaa laga yaabaa inaad ka werwerto waxyaalaha ku saabsan:

- haddii aad dhex joogi karto Canada;
- inaad ka tagi doonto carruurtaada;
- sida naftaada loo taageero haddii ay kaa masuul ahayd lamaanahaagu ood soo afjarto xidhiidhka.

Xuquuqda Maxkamada Qoyska

Socdaale, qaxooti iyo haweenka aan xuquuqda lahayn waxay leeyihiin xuquuq iyo masuuliyad isku mid ah sida haweenka u dhashay Canada ay uga siman yihiin shariga qoyska. Markaad kala tagtaan lamaanahaaga, waxaa tagi kartaa Maxkamada si aad u codsato daryeel cunug ama inaad hesho, taageero laguugu siiyo cunugga, qoyska, Ama waxaad waydiisan kartaa in Maxkamada ku siiso saamiga aad ku leedahay hantida qoyskaaga. Waxaa tagi kartaa Maxkamada Qoyska dhib ma leh waxay xuquuqdaada socdaalku tahay.

Waa inaad isku sheegtaa haddii aad ka qaybqaadanaysid nidaamka Maxkamada. Inkastood leedahay xuquuq sharci qoys isku mid ah oo haween kale oo kastaa ay leeyihiin, haddii aanad xuquuq sharci ah aanad ku lahayn Canada, waxaa laga yaabaa inay ku oggaadaan masuuliyiinta socdaalku, oo lagu mastaafuriyo. Xuquuqdaada aad u leedahay si aad u joogto Canada waxay ku xidhan tahay xuquuqdaada socdaalka. Si aad u dhawro naftaada iyo carruurtaada, waxaa u baahan tahay inaad oggaato xuquuqdaada iyo ikhtiyaaradaada.

Burburka xidhiidhka iyo walaaca socdaalka

Marka xidhiidhkaagu dhammaado, xauquuqdaada si aad u joogto Canada waxay ku xidhan tahay xaaladaada socdaal. JQeybtaan sharcigu waxay noqotay mid aad u adag in la fahmo. Haddii aad u malaynayso xaaladaada socdaal inay halis ku jirto, waxaa aad u muhiim ah inaad isla markiiba aad la hadasho gar yaqaanka socdaalka si aad u oggaato ikhtiyaaradaada sharci.

Degnaanshiyo Rasmi ah

Haddii lamaanahaagu (aad isku sinji tihiin) oo ay ku kafaalaqaado si aad qof si rasmi ah u degan aad u noqoto ama xidhiidhkaagu uu dhammaado **ka hor** degnaanshiyahaaga rasmiga ah waa la oggolaanayaa, xaaladaada socdaalku halis ayey gali kartaa waxaana lagaa mastaafurin karaa Canada.

Haddii aad hadda ka hor aad si rasmi ah u deganayd, ma waayisid xuquuqdan ama lagaa mastaafurin mayo Canada isla markiiba waayo waxaad kala tagteen lamaanahaaga. Tani waa dhab xaataa haddii lamaanahaagu uu kafaalo qaaday si aad u timaado Canada.

Haddii lamaanahaagu uu kafaalo qaaday inaad degnaanshiyo rasmiya yeelato oo xidhiidhkaaga aad la leedahay kafiilkaagu uu dhammaado, kafiilkaaga ayaa ilaa iyo hadda kaa masuula muddo 3 sannadood ah ka dib marka lagu oggolaado degnaanshiyaha rasmiga ah. Haddii kafiilkaagu aani awoodi karin amase aanu sii wadi karin inuu ku taageero inta lagu gudo jiro mudadda 3 sanno ee kafiilnimada, waxaad codsan kartaa caawimaada bulshada si aad u taageerto lafahaantaada.

Haddii uu lamaanahaagu ku kafaalad qaado ama xidhiidhkiinu dhammaado, ka taxadir inaad tahay qofka lacag ahaan ka maasuulka ah lamaanahaaga ilamaa 3 sanno ee muddada kafiil qaadista ay dhammaato. Haddii isagu ama iyadu uu sii wado caawimaada bulshada inta lagu gudo jiro mudadda kafiil qaadista, xaataa haddii aydaan wada joogin, waxaa suurtoagal ah inaad dib aad lacagtan ugu celiso dawlada.

Qaxootiyada iyo dadka u baahan dhawrista

Haddii aad degan tahay Canada oo lagaa helo inaad ku jirto axdiga Qaxooti ama aad tahay qof u baahan dhawrista, lagaa mastaafurin mayo Canada isla markiiba xidhiidhkiina oo dhammaaday aawadeed.

Haddii aad qaxooti ahaan ugu andacootay lamaanahaaga oo rabto inaad soo afjarto xidhiidhkiina, waxaad awoodi kartaa inaad kala noqoto andacoodista lamaanahaaga ka hor dacwad dhagaysiga qaxootiga. Si aad u samayso arrintan waxaa kula gudboon inaad hesho garyaqaan. Waa inaad u sheegtaa garyaqaankaaga haddii si xun uu kuula dhaqmay lamaanahaagu, haddii lagugu khasbay inaad saxiixdo wax waraaqo ah, ama aad ka cabsi qabto lamaanahaaga ama xubnaha qoyskaaga degan wadankaaga hooyo.

Haddii qaxooti ku andacoodistaadu ay guul daraysato, waxaa laga yaabaa inaad rafcaan ka qaadato go'aanka qaybta rafcaanka Qaxootiga (RAD). Waxaa jira waqti xadidan oo la xareeyo. codsiyada ama la soo gudbiyo dhammaan waraaqahaaga oo dhan. Dhammaan ku andacoodayaasha qaxootinimadu awood uma laha inay isticmaalaan RAD. Tusaale ahaan, codsi uma qoran kartid RAD haddii aad ka socoto meel ay soo magacowday (Safe) Wadanka aad asal ahaan ka soo jeedo (DCO).

Dawlada ayaa samaysay liiska wadamada ay u malaynayaan inay ku ku jiraan "safe" oo lagu magacaabo **Wadamada (Safe) Asal ahaan laga soo jeedo (DCO)**. Waxaa muhiim ah inaad oggaato haddii aad ka timid DCO waqti ku andacoodis qaxooti aawadeed oo ka socota DCO uu aad u gaaban yahay haddii ku andacoodistaadu uu guul daraysto. Waa inaad kala hadashaa garyaqaankaaga socdaalka waxyaalaha ku saabsan arrintan sida ugu suurtoogalsan.

Ma Jiraan xuquuq Sharc

Waxaa laga yaabaa inaad degan tahay Canada adigoo lahayn xuquuq sharci ah. Arrintan waxay dhici kartaa haddii Oggolaanshaha dal ku joogistaadu ama ardaynimo ay dhacsan tahay waqtigeedu, haddii ku andacoodistaada qaxootinimo la diiday, ama aad si sharci daro ah dalka ku soo gashay aawadeed. Inkastood leedahay xuquuq sharci qoys isku mid ah sida ay haweenka kaleba ay u leeyihiin, waa lagu mastaafurin karaa haddii ay ku oggaadaan masuuliyiinta socdaalku. Waxaad awoodi kartaa inaad caawimaad aad ka hesho ururada haweenka ama hoyga haweenka.

Haddii aad ka cabsi qabto in lamaanahaaga ama xubnaha qoyskaaga degan wadankaaga hooyo, ay waxyeelo kaaa soo gaadho, waxaa kula gudboon inaad u sheegto garyaqaankaaga waxyaalaha ku saabsan suurtoagal inay tahay inaad ku andacootid qaxootinimo.

Codsiyada Bani'aadanimo iyo Naxariis (H iyo C)

Haddii aanad lahayn xuquuq sharci ama xuquuqdaada socdaal ay khatar ku sugan tahay, hal fursad ayaa la tixgalinayaa oo ay tahay in la sameeyo **Codsiga Bani'aadanimo iyo Naxiirista (H iyo C)**. Codsiga H iyo C waxaa lagu dhex isticmaalaa xaaladaha gaarka ah si looga codsado dawlada oggolaansho si loo joogo Canada. Codsiga samaynta H iyo C kaama ilaalinayso in lagu mastaafuriyo. Waxaa kula gudboon inaad hesho garyaqaan sida ugu suurto galsan. Waxaa laga yaabaa inay jiraan ku andacoodis socdaalo kale oo lagu heli karo, haddba waxay ku xidhan tahay xaaladadaada.

Haddii ay ka dhex jirtay six un ula dhaqmid xidhiidhkiina, waxaa haboon inaad ku sheegto codsiyaga wixii kugu dhacay. Qaar ka mida Su'aalaha lagu dhex tixgalinayo codsiyaga H iyo C waxay yihiin:

- Xidhiidh adag ma ku leedahay Canada?
- Ma awoodi kartaa inaad dhaqaale ahaan taageeri kartid naftaada?
- Miyaad kala kulmi kartaa in xaalad adag ay ku soo wajahdo haddii aad ku laabato wadankaagii hooyo?

Masuuliyiinta socdaalku waa inay tixgaliyaan dhammaan carruurta ay saamaynta ku yeelatay codsiyada H iyo C, haddii ay ku dhasheen iyo haddaanay ku dhalan Canada.

Ma codsan kartid H iyo C haddii aad sugayso go'aan ku saabsan ku andacoodistaada qaxooti. Haddii ku andacoodistaada qaxootinimo ay guul daraysato, Ma codsan kartid H iyo C muddo 12 bilood oo ka bilaabanta taariikhda go'aanka la diiday ku andacoodistaada, ilaa aad cadayso in naftaadu halis ku jirto arrimahan aawadeed:

- wadankaaga hooyo inaanad ka heli karin daryeel caafimaad; ama
- ka mastaafurintaada Canada ay saamayn xun ku yeelan karto ilamaha. Kani aanu noqonayn ilmahaaga – wuxuu noqon karaa ilmo aad xidhiidh leedihiin oo si toosa ay saamayn ugu yeelan karto mastuurintaadu.

Garyaqaan ayaa kaa caawin kara inaad ka arrinsanto go'aanka ugu wanaagsan xaaladaada.

Gacan ka hadalka iyo si xun ula dhaqanka

Buburka xidhiidhka wuxuu la xidhiidha arrimo badan. Mid ka mida arrimahan waxaa laga yaabaa inuu noqdo gacan ka hadal ama si xun uu kuula dhaqmo lamaanahaagu. Haddii aad u sheegto masuuliyiintaada socdaalka inaad kala kulantay inuu si xun kuula dhaqmay lamaanahaagu ama xubin qoyskaaga ka mid ahi, waxay tixgalin doonaan arrintan markay wadaan hawsha codsigaaga socdaalka si aad u joogto Canada.

Macluuumad intaas dhaafsiisan haddii lamaanahaagu uu gardaro badan yahay ama xadgudub badan yahay, soo wac Khadka caawimaada ee Haweenka Gacanta loo qaado:

416-863-0511

1-866-863-0511 (telefanka-bilaa lacagta ah)

1-866-863-7868 (TTY)

Haddii aad khatar degdeg ah aad ku sugan tahay, waxaa haboon inaad soo wacdo booliiska (garaac 911).

Ia xidhiidhista booliiska

Si xun ula dhaqmida haweenku waxay ka soo horjeedaa sharciga ka jira Canada. Haddii ay booliisku rumaystaan in lamaanahaagu uu gacan kuu gaystay, waxay ku soo oogi karaan danbi ka dhan ah isaga ama iyada. Waxay ku soo oogi doonaan xaataa haddii aanad rabin danbi lagu soo oogo. Haddii uu booliisku rumaysto inaad gacan u gaysatay lamaanahaaga, waxaa laga yaabaa in lagu soo dacwadeeyo.

Xaataa haddii aan lagu soo dacwadayn, booliiska, qaryaqaanka dawlada, ama masuul kale oo Maxkamad ayaa oggaan kara inaanad xuquuq sharci ku dhex lahayn Canada ama waxay u sheegi masuuliyiinta socdaalka. Haddiiba ay arrintan dhaco, waa lagu xidhi ama lagu mastaafurin.

Danbi ku helistu waxay saamayn ku yeelan kartaa xuquuqda socdaal ee qofka waxaanay u horseedi kartaa mastaafuris, xaataa haddii aad tahay qof si rasmi ah u degan. Dadka sida rasmiga ah u degan waa la mastaafurin karaa haddii lagu helo danbiyo cad. Haddii lamaanahaaga la mastaafuriyo oo uu ku jiray ama ay ku jirtay markii uu waday hawsha inuu ku kafaalo qaado, xuquuqdaada socdaal ayaa sidoo kael halis gali karta. Haddii aanad ahayn muwaadin Kanadiyaan ah, ood faraha kula jirtid danbi, waxaa haboon inaad ka hesho talo sharci garyaqaan danbi iyo garqaqaan socdaal labadoodaba isla markiiba.

Arrimaha kale ee sharciga qoyska loogu talagalay haweenka muhaajiriinta ah

Haddii adiga iyo lamaanahaagu aad ka soo gasheen Kanada wadan kale, arrimaha sharciga qoysku wuxuu noqon karaa mid ay adag tahay in la fahmo markaad kala tagtaan, Haddii adiga ama lamaanahaagu aad go'aansataan inaad ka tagtaan Kanada.

Waxaa laga yaabaa inay ku soo wajahaan arrimahan caadiga ah:

- la guuris carruur
- la socdaalid carruur
- ilmo qafaalasho
- ka uruurin taageero maaliyadeed qof kale oo ku nool meel ka baxsan Ontario

Macluumaad intaas dhaafsiisan oo ku saabsan la guurista carruurta, la socdaalista carruurta, ama ilmo qafaalashada eeg buuggayaga xanbaarsan macluumaadka ku saabsan "Daryeelka Ilmaha iyo awood u helista inaad isticmaasho".

Macluumaad intaas dhaafsiisan oo ku saabsan uruurinta taageerada maaliyadeed, eeg buuggayaga xanbaarsan macluumaadka ku saabsan "Taageerada Ilmaha" iyo "Taageerada Xaasleyda".



•Arragtiyaha lagu faahfaahiyey agabkan waa aragtiyaha ku saabsan Waxbarashaa Sharciga Qoyska Haweenka WSQH ee maaha daruuri mid ka turjumaysa sharciyada Goboladaasi.



•Iyadoo dhaqaale ahaan ay taageertay Ururka Sharciga Ontario, nuxurka uu ka kooban yahay daabacaadani maaha daruuri mid ka turjumaysa aragtiyaha Ururka.

Waxaa jirta halis weyn oo ku saabsan gacan ka hadalka marka xidhiidh laba qof oo aad iskuugu dhawi uu dhammaado. Haddii aad halis deg deg ah aad ku sugan tahayr, Wac 911. Haddii adig ama qof aad taqaano uu ku sugan yahay halis, booqo shabakada WSQH macluumaad ku saabsan taageero helista.

Haddii aad tahay haweenay ku hadasha luqada faransiiska ood ku nooshahay Ontario, waxaad xaq u leedahay inaad hesho isticmaalka adeegyada luqada Faransiiska oo ku qoran dacwada dhagaysiga maxmada sharciga qoysa. Macluumaad intaas dhaafsiisan oo la xidhiidha xuquuqdaada, la xidhiidh qaryaqaan, xarunta sharci adeegga ee bulshada, ama khadka telefoonka taageeraa Femaide 1-877-336-2433, TTY 1-866-860-7082.

Waxaad ka heli kartaa macluumaad intaas dhaafsiisan oo ku saabsan sida awooda loogu yeesho inaad isticmaasho adeegyada Faransiiska ee ku saabsan barta shabakadayada www.onefamilylaw.ca or www.undroitdefamille.ca.

Cinwaanada Sharciga Qoyska Lagu heli karo Ingiriisi*

1. Sharciga xalinta Khilaafka iyo Sharciga Qoyska (SOM 001)
2. Ilaalinta Ilmaha iyo Sharciga Qoyska (SOM 002)
3. Ilmo Taageeridda (SOM 003)
4. Danbiile iyo Sharciga Qoyska (SOM 004)
5. Daryeel Ilmo iyo awood u yeelashada isticmaalka (SOM 005)
6. heshiisyada qoyska la xidhiidha (SOM 006)
7. Ka garnaqida Sharciga Qoyska (SOM 007)

8. Arrimaha Sharciga Qoyska loogu talagalay muhaajirka, Qaxootiga iyo Haweenka aan Dhalasho muwaadin lahayn (SOM 008)

9. Caawimaad u helista Dhibaataada Sharciga Qoyskaaga (SOM 009)
10. Sida Hantida loogu qaybiyo Sharciga Qoyska (SOM 010)
11. Guurka iyo furniinka (SOM 011)
12. Taageero Xaaslay (SOM 012)

** Buuggan macluumaadka xanbaarsan waxaa la heli karaa isagoo qaabab iyo luqado badan ku qoran. Fadlan eeg barta www.onefamilylaw.ca macluumaad intaas dhaafsiisan. Waxaad sidoo kale ka heli kartaa agab dheeraad ah oo ku saabsan shabakadda si ay kaaga caawiso inaad fahanto xuquuqda sharciga qoyskaaga.*